

OSOBNNA IMENA I NADIMCI NA BUJŠTINI I POREŠTINI U PRVOJ POLOVINI XIX. STOLJEĆA

Marino MANIN, Zagreb

Na temelju onomastičkoga materijala obuhvaćenoga u katastarskim operatima katastra Franje I., koji potječe iz prve polovine XIX. stoljeća, autor analizira osobna imena i nadimke. Sva su osobna imena kršćanske provenijencije, a proučen je utjecaj štovanja mjesnih svetaca i zaštitnika župa na onomastičku sliku zapadne Istre. Nadalje, proučena je i struktura nadimaka.

KLJUČNE RIJEČI: *osobna imena, nadimci, katastar, zapadna Istra, Mugeba, Nova Vas (kraj Brtonigle), Novigrad, Tar i Završje.*

1. Uvod

O onomastičkome materijalu Istre, dakle o imenima i prezimenima njezinih žitelja, te napose o nasilnim intervencijama na tome području tijekom XX. stoljeća, dosta se pisalo, i to s više ili manje angažiranosti.¹ Napose u novije vrijeme pozornost istraživača različitih specijalizacija zaokuplja područje onomastike, i to kako one suvremene tako i povijesne: od prvih zapisa imena u antici, preko onih iz srednjovjekovnih listina i napose onih čiji kontinuitet možemo pratiti od početka vođenja (odnosno prema sačuvanosti) matičnih knjiga, tj. tijekom novoga vijeka i najnovijega doba.²

¹ Hrvoje MEZULIĆ – Roman JELIĆ, *O talijanskoj upravi u Istri i Dalmaciji 1918.–1943.: nasilno potalijančivanje prezimena, imena i mjesta*, Zagreb, 2005.; Paolo PAROVEL, *Izbrisani identitet. Nasilno potalijančivanje prezimena, imena i toponima u »Julijskoj krajini«, od 1919. do 1945., sa spiskovima iz Tršćanske, Goričke i Istarske pokrajine, te prvih 5.300 dekreta*, Pazin-Poreč-Pula, 1993.; Josip VIDAKOVIĆ, »Egzodus Hrvata iz Zadra pod talijanskom upravom od 1918. do 1943. godine«, *Zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa. Talijanska uprava na hrvatskom prostoru i egzodus Hrvata (1918.–1943.)*, Zagreb, 2001., str. 349–371; itd.

² Petar ŠIMUNOVIĆ, »Toponimija Istarskog razvoda. U povodu sedamstogodišnjeg jubileja 1275.–1975.«, *Onomastica Jugoslavica*, Zagreb, 1976., knj. 6, str. 3–34; Petar ŠIMUNOVIĆ, »Ime i jezična norma«, *Onomastica Jugoslavica*, Zagreb, 1989., knj. 13, str. 7–19; Niko KAPETANOVIĆ – Nenad VEKARIĆ, *Konaoski rodovi (A-G)*, Zagreb-Dubrovnik, 2001., sv. 1.; Marino BONIFACIO, *Cognomi dell'Istria: storia e dialetti con speciale riguardo a Rovino e Pirano*, Trieste, 1997.; Marijan MILEVOJ, *Prezimeni i nadimci: Labin, Raša, Sv. Nedelja, Pićan, Kršan*, Labin, 1997.

Povijesna onomastika bavi se različitim problemima od osobnih imena i nastanka pojedinih prezimena do njihova podrijetla, migracija itd.³

U ovome radu nećemo se baviti tako širokom lepezom problema, jer nam ni struktura izvora to ne omogućuje. Na temelju onomastičkoga materijala iz katastarskih operata s područja zapadne Istre, usredotočit ćemo se u prvome redu na zastupljenost osobnih imena i na strukturu nadimaka. Naime, izdvojit ćemo nekoliko katastarskih općina (u daljnjem tekstu: k. o.) na čijim ćemo primjerima raščlaniti pojavljivanje pojedinih osobnih imena vlasnika zemljišnih čestica u zapadnoj Istri.

I na kraju, budući da smo naišli na niz nadimaka koji nisu uvijek imali i distinktivnu funkciju (tj. nisu bili nužni za identificiranje vlasnika), usredotočit ćemo se i na njihovo pojavljivanje. Razmotrit ćemo pojavljivanje nadimaka u katastarskim upisnicima na čitavome istraženom području zapadne Istre, odnosno na svih 38 proučenih k. o. od Dragonje do Linskoga kanala.

2. Osobna imena

Zastupljenost osobnih imena zavedenih u upisnike zemljišnih čestica na području zapadne Istre nećemo raščlanjivati za čitavo područje, nego samo za pet k. o., za koje držimo da odražavaju sliku stanja na čitavome području. Naime, krećemo od pretpostavke da su sva imena kršćanske provenijencije. Budući da su ta imena lako prilagodljiva, a i u zapisima prilagođena jeziku popisivača, preko osobnih imena ne možemo doći do njihove izvorne uporabne inačice kao ni do jezika njihovih nositelja.

Taj nam segment osobne identifikacije vlasnika zemljišnih čestica omogućuje određivanje nositeljeva spola, pa ćemo se tako najprije osvrnuti na spolnu strukturu vlasnika zemljišnih čestica. Budući da su žene zavedene u upisnike katastarskih knjiga mahom udovice, osvrnut ćemo se i na njihovo bračno stanje. Osim toga, razmotrit ćemo udio upisanih vlasnika s prebivalištem unutar k. o. i onih izvan nje. I na kraju, prikazat ćemo i strukturu po navedenim zanimanjima.

Navedene parametre razmotrit ćemo samo za pet k. o., koje smatramo dovoljno reprezentativnima za čitavo područje. Jedino primorsko urbano naselje koje ćemo razmotriti jest Novigrad. Taj drevni grad u to vrijeme podliježe negativnome utjecaju malarije, i to možda čak više od ostalih primorskih urbanih naselja. Razmotrit ćemo zatim i tri seoska naselja: Tar, Novu Vas (kraj Brtonigle) i Mugebu. Tar na Poreštini predstavlja selo u gospodarskome usponu. Doduše, taj uspon donekle atipičnim čine kamenolomi i izvozna aktivnost u neposrednoj blizini (ukrcavalište u Tarskoj Vali), ali je ipak jedno od malo sela Poreštine u kojima su zabilježeni znakovi ekonomskoga uzleta slični onima u naseljima gornje Bujštine. Drugo selo za koje ćemo razmatrati imena, pa i širu socijalnu strukturu vlasnika, jest Nova Vas na donjoj Bujštini u blizini Brtonigle. Riječ je o novonastalome seoskom naselju koje je iskazivalo veliki negativni utjecaj malarije. Treća seoska k. o.

³ Niko KAPETANOVIĆ – Nenad VEKARIĆ, *Konavoski rodovi (A-G)*, Zagreb-Dubrovnik, 2001., sv. 1, str. 7–51; Slaven BERTOŠA, *Život i smrt u Puli. Starosjeditelji i doseljenici od XVII. do XIX. stoljeća*, Pazin, 2002., str. 89–200.

je Mugeba na Poreštini, koja na svojem području obuhvaća i kolonatske odnose i jednu feudalnu gospoštiju. I na kraju, razmotrit ćemo stanje u Završju. Ono je predstavljalo statutarno uređenu aglomeraciju na od malarije pošteđenoj gornjoj Bujštini. Tih pet naselja svakako predstavlja svu kompleksnost i raznolikost sa zdravstvenoga, etničkoga pa i socijalno-juridičkoga aspekta društvenih zajednica na zapadnoistarskome prostoru.

K. o. Mugeba ukupno bilježi sedamdeset šest zemljišnih vlasnika: trinaest s prebivalištem u k. o. (17,10 %), šezdeset s prebivalištem u drugim općinama (78,95 %) i, na kraju, tri upisana vlasnika nisu bile fizičke osobe (beneficij mjesne župe, C. k. dobro, mjesna općina), što predstavlja preostalih 3,95 %. Od trinaest vlasnika zemljišnih čestica koji su živjeli na području k. o. zabilježena je jedna udana žena (7,69 %), ubilježena kao seljakinja, i dvanaest muškaraca (92,31 %), svi redom poljodjelci. Osobna imena zastupljena su na sljedeći način: u pet slučajeva Giovanni (38,46 %), u tri slučaja Antonio (23,08 %) te u po jednome slučaju Anna, Marco, Matteo, Nicolò i Pietro (odnosno svako od tih imena zastupljeno je sa 7,69 %).

U k. o. Nova Vas (kraj Brtonigle) vlasnička je struktura sljedeća: stotinu jedanaest (74,00 %) fizičkih osoba s prebivalištem na području k. o., trideset četiri fizičke osobe (22,67 %) s nedefiniranim prebivalištem ili s prebivalištem izvan k. o. te pet pravnih osoba (3,33 %). Fizičke osobe i vlasnici s prebivalištem na području k. o. sastoje se od stotinu muškaraca (90,09 %) i jedanaest žena (9,91 %). Vlasnici su po zanimanjima raspoređeni na sljedeći način: devedeset osam (88,29 %) poljodjelaca, jedanaest (9,91 %) seljakinja, jedan (0,90 %) posjednik i (0,90 %) jedan svećenik. Zastupljena su sljedeća osobna imena vlasnika: dvadeset tri puta (20,72 %) Giovanni, šesnaest puta (14,41 %) Matteo, deset puta (9,01 %) Andrea, devet puta (8,11 %) Domenico, po osam puta (7,21 %) Antonio i Michele, po četiri puta (3,60 %) Gaspare i Nicolò, po tri puta (2,70 %) Giorgio, Marco i Maria, po dva puta (1,80 %) Gasparina, Giovanna, Lucia, Martino i Massimo te po jedanput (0,90 %)⁴ Antonia, Armagora, Catterina, Francesco, Giuseppe, Gregorio, Pietro, Simon, Tommaso i Valentin.

Od ukupno stotinu pedeset vlasnika nekretnina u k. o. Novigrad stotinu trideset dva (88,00 %) imala su prebivalište na području Novigrada. Za četrnaest vlasnika nekretnina (9,33 %) ubilježeno je prebivalište izvan k. o. ili uopće nije specificirano, a četiri (2,67 %) vlasnika nisu fizičke osobe. Od stotinu trideset dva vlasnika s prebivalištem na području k. o. Novigrad, muškaraca je stotinu osamnaest (89,39 %), a žena četrnaest (10,61 %). Da je posrijedi urbano naselje, vidi se i iz strukture zanimanja vlasnika nekretnina: šezdeset tri (47,73 %) su poljodjelca, devetnaest (14,39 %) posjednika, dvanaest (9,09 %) seljakinja, osam (6,06 %) lađara, po četiri (3,03 %) ribara i osobe s navedenim zanimanjem, po tri (2,27 %) kanonika, krojača, stolara i zidara, po dva (15,15 %) kovača/potkivača, posjednice i svećenika te po jedan (0,76 %) krčmar, ljekarnik, odvjetnik i trgovac. Osobna imena vlasnika nekretnina u k. o. Novigrad zastupljena su u sljedećim proporcijama: Giovanni dvadeset četiri puta (18,18 %), Antonio sedamnaest puta (12,88 %), Matteo osam puta

⁴ Zapravo, zbog zaokruživanja zbroj ovoga niza postotaka iznosi 99,97 %, ali budući da nije riječ o tabličnome i grafičkome prikazu, nismo smatrali potrebnim umjetno namještati rezultate, nego smo se držali samo statističkoga pravila zaokruživanja na drugu decimalu. Isto je načelo primijenjeno i pri drugim izračunavanjima postotaka u ovome poglavlju.

(6,06 %), Giacomo sedam puta (5,30 %), Giuseppe šest puta (4,55 %), Carlo, Maria i Pietro po pet puta (3,79 %), Francesco i Giorgio po četiri puta (3,03 %), Antonia, Domenico, Giambattista, Marco, Nicolò i Steffano po tri puta (2,27 %), Alvise, Andrea, Lorenzo, Martino i Michele po dva puta (1,52 %) i na kraju Angelo, Aurelio, Catterina, Daniel, Francesco, Gaetano, Gian Paolo, Giovanna, Johann, Madalena, Marina, Marino, Mattia, Paolo, Sebastiano, Sicilia (riječ je o inačici imena Cecilija), Speranzino, Tommaso i Vitto po jedan put (0,76 %). Dakle, i po širem spektru osobnih imena vidimo da je riječ o urbanome naselju.

Na području Tara upisan je ukupno stotinu pedeset jedan vlasnik nekretnina: stotinu dvanaest (74,17 %) fizičkih osoba s prebivalištem na području k. o., dvadeset devet (19,21 %) osoba s prebivalištem izvan k. o. i deset (6,62 %) pravnih osoba. Devedeset osam (87,50 %) od ukupno stotinu dvanaest vlasnika s prebivalištem u k. o. Tar su muškarci, a četrnaest (12,50 %) žene (tri su udovice). Po zastupljenosti zanimanja stanje je sljedeće: poljodjelaca osamdeset šest (76,79 %), seljakinja četrnaest (12,50 %), posjednika sedam (6,25 %), krojača dva (1,79 %) te postolara, svećenika i osoba s nedefiniranim zanimanjem po jedan (0,89 %). Učestalost pojavljivanja osobnih imena je sljedeća: Antonio i Giovanni po osamnaest puta (16,07 %), Matteo jedanaest puta (9,82 %), Martino i Steffano po sedam puta (6,25 %), Maria, Marco i Simone po šest puta (5,36 %), Eufemia i Tommaso po pet puta (4,46 %), Michele četiri puta (3,57 %), Gregorio tri puta (2,68 %), Andrea i Pietro po dva puta (1,79 %) te Bartolomeo, Biaggio, Catterina, Christoforo, Daniele, Eufrasia, Fidele, Giorgio, Girolamo, Giuseppe, Lucia i Nicolò po jedanput (0,89 %).

U katastarskome materijalu Završja upisano je ukupno dvije stotine devedeset šest vlasnika zemljišnih čestica. Od toga broja stotinu jedanaest vlasnika (37,50 %) osobe su s prebivalištem izvan k. o. Završje. Kod šest upisa vlasništva nisu u pitanju fizičke osobe (2,03 %): župna crkva, općina itd. Stotinu sedamdeset devet upisa vlasništva glasi na fizičke osobe s prebivalištem unutar k. o. Završje ili 60,47 %. Od tih vlasnika s prebivalištem u Završju stotinu šezdeset četiri su muškarci (91,62 %), a petnaest žene (8,37 %). Struktura vlasnika po zanimanjima je sljedeća: poljodjelaca je stotinu pedeset sedam (87,70 %), seljakinja je petnaest (8,37 %), šest (3,35 %) je osoba s neiskazanim zanimanjem a jedan (0,55 %) je vlasnik definiran kao posjednik. Zastupljenost osobnih imena je sljedeća: Matteo četrdeset jedan put (22,90 %), Antonio trideset četiri puta (18,99 %), Giovanni trideset jedan put (17,31 %), Pietro dvadeset puta (11,17 %), Giacomo, Marco i Maria po šest puta (3,35 %), Cattarina pet puta (2,79 %), Andrea, Gregorio i Lucia po tri puta (1,67 %), Francesco, Gaspare, Giovanni Battista i Sebastiano po dva puta (1,11 %) te Angela, Angelo, Bartolomeo, Dario, Domenico, Gaspero, Gian Battista, Giorgio, Giuseppe, Luigi, Peter, Valentin i Valentino po jedanput (0,55 %).

Na temelju gore iznesenih primjera možemo zaključiti da je (uz veće oscilacije) većina vlasnika nekretnina upisanih u upisnike katastarskih čestica pojedine k. o. i prebivala na tome području. Osim navedenih, redovito je zastupljeno i nekoliko pravnih osoba: vlasništvo mjesne općine, državno vlasništvo, vlasništvo župne ili neke druge crkve, bratovštine itd.

Kada je riječ o zanimanjima privatnih vlasnika zemljišta, najzastupljeniji su poljodjelci (otprilike od 50 do 90 %). Slijedi grupacija seljakinja (ženske su osobe navedene uglavnom kao seljakinje ili izuzetno kao posjednice, iz čega se može zaključiti da je njihov spektar zanimanja znatno uži u odnosu na muška zanimanja).

Sva su imena kršćanska. Među osobnim imenima vlasnika nekretnina prevladavaju imena evanđelista (Ivan, Matej i Marko, dok je Luka bilo vrlo rijetko), koja zajedno zauzimaju proporcionalno oko trećine do polovine svih imena. Učestalo se pojavljivalo i ime Antun, što bi se moglo povezati i s djelovanjem franjevac trećoredaca (samostani u Novigradu i na Božjem polju). No u slučaju uvažavanja takve hipoteze, trebalo bi se zapitati zašto je tako rijetko zastupljeno ime Franjo (koje su franjevci još i više popularizirali). Zapravo, donekle iznenađuje da imena lokalnih zaštitnika i mučenika nisu zastupljenija: u Novigradu nije zatečen niti jedan Pelagije ni Pelagija, nisu zastupljeni ni Mauro ili Eufrazije (izuzetak je jedna Eufrazija). Od imena svetaca koji se štiju u Istri bilo je jače zastupljenije jedino ono sv. Eufemije. I na kraju, možemo primijetiti da su relativno slabo zastupljena i karakteristična mletačka imena: po jedan Alvis, dok je i ime Marko relativno malo zastupljeno.

Kakva je zastupljenost mjesnih zaštitnika župa među osobnim imenima? U Novoj Vasi župna je crkva posvećena sv. Mihovilu arkandelu, a i crkva na groblju posvećena je istomu svecu, dok je ona u Pavićima posvećena sv. Lovri.⁵ Lovro se među osobnim imenima zemljišnih vlasnika iz Nove Vasi uopće ne pojavljuje, a Mihovil sa 7,21 % dijeli peto mjesto s imenom Antun. Na području župe Završje dvije su crkve posvećene Gospi (Rođenju BDM i BDM sv. Krunice), sv. Roku, sv. Andriji, sv. Primu i Felicijanu, sv. Petru apostolu te sv. Jurju.⁶ Među imenima Završja Petar zauzima četvrto mjesto, a Andrija s još dva imena dijeli sedmo mjesto, dok se Juraj spominje samo u jednome slučaju. Marija je i u Završju najzastupljenije žensko ime. Druga imena svetaca kojima su posvećene mjesne crkve uopće nisu bila zastupljena u mjesnoj onomastici. U Mugebi postoji crkva posvećena sv. Mihovilu arkandelu.⁷ To se ime uopće ne pojavljuje među mjesnim imenima Mugebe. Osim već spomenute crkve posvećene sv. Pelagiju, mjesnome zaštitniku, na području Novigrada postojale su i crkve posvećene BDM od Krunice, sv. Agati djevici i mučenici te sv. Antunu opatu.⁸ I u Novigradu je Marija najzastupljenije ime među vlasnicama nekretnina, dok je među muškim imenima Antun na visokome drugom mjestu, a druga imena kojima su posvećene mjesne crkve nisu zastupljena. Sv. Martinu biskupu posvećena je župna crkva u Taru.⁹ Ime Martin natprosječno je zastupljeno u Taru, gdje zauzima četvrto mjesto među osobnim imenima.

Sve u svemu, možemo zaključiti da su imena svetaca kojima su posvećene mjesne crkve relativno zastupljenija, napose ako je riječ o imenima zapadne tradicije (Antun, Petar i Martin), dok imena iz istočnoga bizantskoga tradicijskog sloja Istre nisu bila toliko popularna (Pelagije).

⁵ Ivan GRAH, *Crkva u Istri. Osobe mjesta i drugi podaci porečke i pulske biskupije (stanje 1. siječnja 1991. godine)*, Pazin, 1991., str. 96.

⁶ *Nav. dj.*, str. 147–148.

⁷ *Nav. dj.*, str. 59.

⁸ *Nav. dj.*, str. 97–99.

⁹ *Nav. dj.*, str. 135.

3. Nadimci

Nadimci se koriste u osobnoj identifikaciji tako označene osobe. Osim toga, važna je i njihova sociološka dimenzija, a zanimljiva je i njihova jezična odrednica. Prenijet ćemo ih zajedno s punim imenom i prezimenom svake tako okarakterizirane osobe, i to prema abecednome redu po k. o. za proučeno područje zapadne Istre.

U katastarskim upisnicima Grožnjana zabilježeni su sljedeći nadimci: Matteo Marsich – Olonsie, Giorgio Marasich – Gratar i Matteo Marasich – Bregaron.

Od nadimaka u Kostanjici zabilježeno je: Antonio Billoslao – del Bosco, Matteo Billoslao – Sain, Lucca Ivancich – Cruschar, Andrea Trampus – Jadvin i Maria Zeas – Bertonna.

U Lovrečici je zabilježen samo: Matteo Cociancich – il Vecchio.

Katastarski materijal Nove Vasi čuva nadimke: Matteo Basalo – Pierus, Gaspare Pavich – il Vecchio, Matteo Sboroas – il Giovane, Matteo Sboroas – il Vecchio.

U katastarskome materijalu Petrovije zabilježeni su sljedeći nadimci: Antonio Crisman – Chirich, Giovanni Dudine – Morto (iz Umaga), Giacomo Fabris – Palotto (iz Umaga).

Katastarski materijal k. o. Umag donosi sljedeće nadimke: Antonio Coslovich – Pelegrini (iz Materade) i Bartolomeo Grassi – Tandolli.

U Završju se nadimci učestalije pojavljuju, jer ima dosta slučajeva s imenjacima i prezimenjacima: Antonio Chert – Bastich, Antonio Chert – Grisich, Antonio Chert – Stasaldo, Giovanni Chert (qm¹⁰ Antonio) – Bastich, Giovanni Chert (qm Matteo) – Bastich, Matteo Chert (qm Domenico) – Grisich, Matteo Chert (qm Giacomo) – Bastich, Matteo Chert (qm Matteo) – Bastich, Matteo Chert (qm Matteo) – Grisich, Giovanni Macovaz (qm Antonio) – Praz, Giovanni Macovaz (qm Matteo) – Bellochio, Antonio Pauletich – Carampana (iz Oprtlja), Matteo Visentin – Cumulo, Giovanni Vidach (qm Giovanni, k. br. 107) – Chian-da, Giovanni Vidach (qm Giovanni, k. br. 107) – Pippo, Giovanni Vidach (qm Giovanni, k. br. 106) – Sossa, Giovanni Vidach (qm Matteo, k. br. 67) – Podertanich.

U momjanskim katastarskim upisnicima pronašli smo sljedeće nadimke: Antonio Marusich – Urzano, Giorgio Marusich – Gretar, Matteo Marusich – Braghezzone i Matteo Marusich – Ociarich (sva četvorica iz Brda), Giovanni Sincovich – Caprone.

Upisnici Šterne donose sljedeće nadimke: Matteo Delbello – Camarier, Matteo Dubaz – Maresich i Giovanni Giuguaz – Filar (sva trojica iz Šterne) te Bernardo Giuguaz – Sa-urini (iz Grožnjana), Giovanni Giuguaz – Vigini (iz Završja) i Matteo Stocovaz – Collar (iz Završja).

Katastarski materijal Brtonigle donosi nam sljedeće nadimke: Giovanni Bernabà – Antonetto, Giovanni Bernabà – Santi / dei Santi, Antonio Cattonari – di Piscine, Antonio Cattonari – Menolas, Matteo Cattonari (qm Giovanni) – di Piscine, Matteo Cattonari (qm Matteo) – di Piscine, Matteo Cattonari – Mattuzet / Mattussetto, Gisueppe Frenetich – Lovrim / Lovrin, Matteo Frenetich – Gobbo, Giovanni Marinsich (qm Giovanni, k. br. 15) – Carnielich, Giovanni Marinsich (qm Giovanni, k. br. 15) – Grisonich, Giovanni Marinsich (qm Giovanni, k. br. 17) – Crai, Giovanni Marinsich (qm Giovanni, k. br. 13)

¹⁰ Qm: quondam.

– del Carsin, Giovanni Marinsich (qm Matteo, k. br. 16) – Mattich, Matteo Marinsich (qm Giovanni) – Milos, Antonio Turina – Mullo.

U materijalu k. o. Dračevac zabilježeni su sljedeći nadimci: Matteo Ligovich – Flengo (iz Sv. Lovreča Pazenatičkoga) i Giovanni Precali – Colich.

Giovanni Xufsich – Morgas jedini je zabilježen slučaj čovjeka s nadimkom na području Gradine.

U k. o. Lim zabilježena su dva nadimka: Antonio Drinovaz – Matolin i Matteo Ligovich – Flengo.

I u Novoj Vasi kraj Poreča zabilježeno je nekoliko ljudi s nadimcima: Matteo Bercich – Pettorosso, Giovanni Cossinovich – Bladan, Matteo Cossinosich – Bladan, Michele Cossinosich – Bladan, Tommaso Cossinosich – Bladan, Giovanni Cucaz – Mille, Luca Micatovich – Gheda (iz Žbandaja),

U Novigradu je zaveden Francesco Simonovich kao Carneval.

Luca Micatovich – Gherda (iz Žbandaja) jedina je osoba sa zabilježenim nadimkom u upisnicima k. o. Preseka.

U upisnicima Sv. Lovreča Pazenatičkoga zabilježeni su sljedeći vlasnici zemljišta s nadimcima: Giorgio Mattossovich (qm Giovanni) – Cechich, Giorgio Mattossovich (qm Natale) – Simaja, Giovanni Mattossovich (qm Marco) – Cechich, Giovanni Mattossovich (qm Martino) – Simaja, Pietro Mattossovich (qm Pietro) – Simaja i Simone Mattossovich (qm Giorgio) – Simaja.

U tarskome katastarskome materijalu zabilježeni su sljedeći nositelji nadimaka: Simone Radoicovich (qm Steffano, k. br. 77) – Simaja i Simone Radoicovich (qm Steffano, k. br. 62) – Rodino / Rodine.

U katastarskim spisima Vrsara zabilježena su dva nadimka: Domenico Spada – Angelo i Antonio Sponza – Polenta.

U katastarskim materijalima za k. o. Vrsar pronašli smo sljedeće osobe s ubilježenim nadimcima: Lucca Micatovich – Gheda, Lorenzo Nason – Cosinosich (iz Nove Vasi) i Antonio Paris – Garbin (iz Mušaleža).

Nadimci su zabilježeni i u upisnicima zemljišnih čestica dvadeset k. o. Zavedeno je ukupno osamdeset devet osoba s nadimcima. Od tog broja sedamdeset četiri osobe (83,15 %) prebivale su u istoj k. o. u čijim je katastarskim spisima zaveden nadimak, dok je petnaest osoba (16,85 %) prebivalo u nekoj drugoj k. o. Osobe s prebivalištem izvan k. o. u čijim je spisima nadimak zabilježen proporcionalno su zastupljenije u skupini osoba sa zavedenim nadimkom u odnosu na udio vlasnika s prebivalištem izvan k. o. u ukupnome broju vlasnika zemljišnih čestica k. o. Dakle, možemo zaključiti da su vlasnici koji nisu pripadali lokalnoj zajednici bili izloženi porugama, isticanju nekakvih mana i ismijavanju u odnosu na vlasnike zemljišnih čestica iz lokalne zajednice.

Gore navedena tvrdnja još je očitija ako imamo u vidu da su nadimci kod osoba unutar iste zajednice imali i identifikacijsku ulogu, jer su se različite grane jedne te iste obitelji razlikovale po nadimcima. Tako su se primjerice u Završju nositelji prezimena Kert (Chert) razlikovali po nadimcima: Baštić (Bastich), Grizić (Grisich) i Stasaldo. Grane obitelji Vidak (Vidach) razlikovale su se po nadimcima: Chianda, Pippo, Poder(t)anić (Podertanich) i

S/Šoša (Sossa). No kod obitelji Makovac (Macovaz) iz istoga mjesta nadimci više podsjećaju na osobnu manu njihovih nositelja negoli na naziv dijela obitelji: Praz i Bellochio, ali to ne isključuje mogućnost da su se s vremenom pretvorili u naziv za dio obitelji.

Najbogatiji nadimcima bili su spisi k. o. Brtonigla. Za pripadnike obitelji Marinsić (Marinsich), uz ostale, zavedena su dva nadimka, koji označavaju njihovu etničku i regionalnu provenijenciju: del Carsin, Grisonić (Grisonich),¹¹ Karnjelić (Carnielich),¹² Kraj (Crai), Matić (Mattich)¹³ i Miloš (Milos). Osim toga, za obitelj Barnabà zabilježeni su nadimci Antonetto i Santi / dei Santi. Obitelj Katunar (Cattonari) dijelila se na grane: di Piscine, Mat uzet (Mattuzet / Mattussetto) i Menolas, dok se obitelj Frenetić (Frenetich) dijelila po nadimku: Lovrin (Lovrin / Lovrim) i Gobbo. Jedan od tih nadimaka 1945. nalazimo u funkciji prezimena: Grižančić.

U Novoj Vasi nedaleko od Poreča pripadnici obitelji Kosinožić (Cossinosich) okarakterizirani su kao: Bladan.

U Sv. Lovreču Pazenatičkome obitelj Matošović (Mattosovich) granala se na: Čekiće (Cechich) i Simaje. U toj k. o. popisom 1945. godine zabilježeno je prezime Čehić, koje je vjerojatno potjecalo od nadimka Cechich.

Za znamenitu tarsku obitelj Radojković (Radoicovich) zabilježena su dva nadimka: Rodin (Rodino / Rodine) i Simaja.

No karakteristiku distinkcije dijela obitelji uočili smo i kod osoba zavedenih s nadimkom, a koje su imale prebivalište izvan k. o. u kojoj su imale neke nekretnine. Primjerice, četvorica pripadnika obitelji Marušić (Marusich) s područja k. o. Brda u katastarskome materijalu Momjana zavedeni su i sa svojim nadimcima, koji također upućuju na oznaku dijela obitelji: Braghezone, Grezar, (J)urcan (Urzano) i O(v)čarić (Ociarich). U popisu stanovništva 1945. nadimak Urzano zabilježen je kao Urcan u funkciji prezimena na području k. o. Brda.

Zanimljivo je da su neki nadimci zavedeni na hrvatskome, a drugi na talijanskome jeziku, dok ima nekoliko nadimaka i nesigurne ili ladinske provenijencije (npr. Pierus, Morgas). No kod nekih nadimaka moguće je da je riječ o prijevodima: il Vecchio,¹⁴ il Giovane¹⁵ i sl.

Inače, najveću skupinu čine nadimci koji su imali funkciju i u većem broju slučajeva (manje ili više formirani) oblik patronima. Od šezdeset četiri nadimka toj skupini pripadaju: Angelo, Antonetto, Bastich, Bertonca, Bladan, Carnielich, Cechich, Chirich, Colich, Cosinosich, Grisich, Grisonich, Jadvin, Lovrin, Maresich, Matolin, Mattich, Mille, Milos, Menolas, Morgas, Ociarich, Pelegrini, Pierus, Pippo, di Piscine, Podertanich, Sain, dei Santi, Simaja, Sossa i Vigni.

¹¹ Grigioni.

¹² Dakle, riječ je o Krnjelu ili Ladinu.

¹³ Vidimo da je to kroatizirana inačica prezimena, a, osim toga, za nositelja tog nadimka valja primijetiti da mu se otac zvao Matteo, te proizlazi da je nadimak formiran od hrvatske inačice toga imena, na temelju čega možemo zaključiti s postavkom ne samo da je riječ o nadimku kojega je nametnulo hrvatsko jezično okruženje nego da je taj jezik mogao smatrati svojim i nositelj toga nadimka.

¹⁴ Starac ili stariji.

¹⁵ Mladić ili mladi.

Zanimljiva je skupina nadimaka koja se odnosi na isticanje neke osobine ili mane: Bellochio,¹⁶ Braghezone,¹⁷ Caprone,¹⁸ Carneval,¹⁹ Gobbo,²⁰ il Giovane, Gherda / Gheda, Morito,²¹ Mullo,²² Pettorosso,²³ Praz i il Vecchio.

Ima i dosta nadimaka nastalih od zanimanja: Camarier,²⁴ Carampana²⁵ (ujedno i pogrda), Collar, Cruschar i Filar²⁶; ili od glagola koji označava neku radnju: Gratar.²⁷

Brojni su i nadimci koji upućuju na područje podrijetla ili mjesto stanovanja. Osim već spomenutih slučajeva (Carnielich, Grisonich, di Piscine i dei Santi), u tu skupinu možemo uvrstiti: Crai, del Bosco, del Carsin, Flengo i Saurini.

Po svome komičnome koloritu ističu se hrvatski pojmovi zapisani onako kako su zapisivaču kazani: Tandolli (tan doli, odnosno: tamo dolje), Mattuzet (mat uzet, odnosno: majku uzeti), a u tome ne zaostaje ni vokativ od imenice rod: Rodine!

Jedan je nadimak inspiriran vjetrom: Garbin, a drugi jelom od kukuruznoga brašna: Polenta. Zabilježen je i nadimak koji je potjecao od zajedničkoga vlasništva: Cumulo. Nije izostao ni uzvik teglećoj stoci prilikom oranja: Stasaldo (od mletačkoga star saldo, a znači stajati čvrsto, držati se čvrsto, odnosno kao uzvik stoci pri oranju ili pri drugome napornome radu: »Čvrsto naprijed!«).

I na kraju, ima i nekoliko nadimaka nesigurnoga značenja: Chianda, Olonsie i Palotto.

4. Zaključak

Na temelju raščlambe osobnih podataka vlasnika nekretnina iz katastarskoga materijala za pet k. o. zapadne Istre, koje se mogu smatrati reprezentativnima za čitavo područje, proizlazi da su sva osobna imena kršćanske provenijencije i da se lako adaptiraju iz jezika govornika u jezik popisivača, odnosno sastavljača katastra (sva su imena zabilježena u talijanskoj inačici, a dva su čak u njemačkoj varijanti, jer je riječ o naknadnim upisima, tj. o ispravicima koje je unio njemački govornik). Dakle, osobna imena ne mogu poslužiti kao materijal za utvrđivanje etničke pripadnosti njihovih nositelja.

Zapravo, pri raščlambi osobnih imena prikazana je i struktura vlasništva. U svakoj k. o. među vlasnicima nekretnina ima pravnih osoba, ali većinu čine fizičke osobe. Razdvojili smo osobna imena fizičkih osoba nastanjenih na području k. o. od imena vlasnika nekretnina s prebivalištem izvan k. o., jer su potonji u većem broju slučajeva stranci, osobe

¹⁶ Ljepooki ili lijepo oko.

¹⁷ Osnovu čini mletačka imenica *braghe*, koja u ovom kontekstu označava hlače.

¹⁸ Jarac.

¹⁹ Poklade, ali i slamnati pokladni lutak, a nadimak bi trebao označavati osobu neprikladnoga vanjskoga izgleda, ali i ponašanja.

²⁰ Grbac ili grbav.

²¹ Mrtvac ili mrtav.

²² Mula ili mazga, a može označavati tvrdoglavca, nelegitimno dijete (rođeno izvan braka), ili nestašnoga mladića / mulca.

²³ Crvendać.

²⁴ Sobar ili konobar.

²⁵ Prostitutka.

²⁶ Končar ili predalac.

²⁷ Grebati ili ribati.

iz većih gradskih središta itd., ali na malaričnim područjima to su i stanovnici susjednih »zdravijih« k. o. Dakle, kod domicilnoga stanovništva uzeli smo u obzir i podatak o zanimanju. Karakteristično je da su ženske osobe opisane kao seljakinje, a većina muškaraca kao poljodjelci. Valja istaknuti da je i u gradu Novigradu više od polovine domicilnih muških vlasnika nekretnina bilo zavedeno u statusu poljodjelaca. Ako im pribrojimo gotovo sve ženske osobe koje su zavedene kao seljakinje, a što se odnosi na isti socijalni status, možemo zaključiti da je gotovo 60 % domicilnih gradskih vlasnika nekretnina bilo primarno vezano za poljodjelstvo.

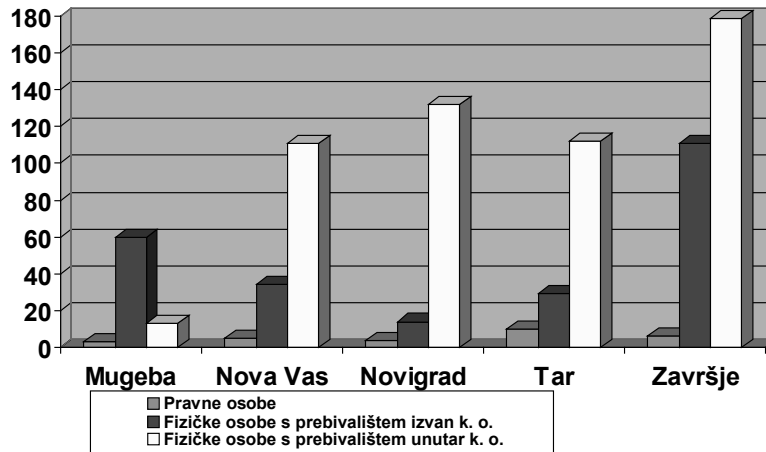
Što se tiče osobnih imena, nije uočeno da su zaštitnici mjesnih župa ili lokalni istarski sveci nešto posebno zastupljeni u onomastičkome materijalu s toga područja. Slična je situacija i s karakteristično mletačkim imenima, a valja istaknuti da je golemo većina vlasnika nekretnina iz 20-ih godina XIX. st. mogla biti rođena pred kraj višestoljetne mletačke uprave na tome području. Kako je već istaknuto, imena su kršćanske provenijencije, a pet najzastupljenijih muških imena (od ukupno četrdeset jednoga) obuhvaća gotovo dvije trećine muških osobnih imena: 306 od 492. Ta su imena: Giovanni, Antonio, Matteo, Pietro i Marco. Kako vidimo, to su važna kršćanska imena, među kojima su čak tri imena evanđelista: Ivan (daleko najučestalije ime), na trećem je mjestu Matej (koji vrlo malo zaostaje za drugom pozicijom), te Marko. Ime Antun također je vrlo učestalo i očito odražava popularnost sv. Ante kod istarskoga pučanstva. I ime Petar također je bilo prilično zastupljeno. Kod ženskih imena uvjerljivo je najzastupljenije ime Marija (koje zauzima gotovo 40 % od ukupnoga broja ženskih imena), a s priličnim zaostatkom slijede: Katarina, Lucija itd.

Po pitanju nadimaka primjećujemo da su učestalije zavedeni kod vlasnika nekretnina s prebivalištem izvan k. o. u kojoj se nalazi nekretnina. Dakle, nadimci su imali prvenstvenu ulogu poruge, a u drugome je planu bila možebitna distinktivna funkcija za imenjake i prezimenjake unutar iste zajednice. Inače, nadimci više od osobnih imena kazuju o značajkama njihovih nositelja, ali i o zajednicama koje su ih nadjenule.

Tablica 1 – Vlasnička struktura

K. o.	Ukupno	Pravne osobe	Fizičke osobe		
			ukupno	s prebivalištem izvan k. o.	s prebivalištem unutar k. o.
Mugeba	76	3	73	60	13
Nova Vas	150	5	145	34	111
Novigrad	150	4	146	14	132
Tar	151	10	141	29	112
Završje	296	6	290	111	179
Ukupno	823	28	795	248	547

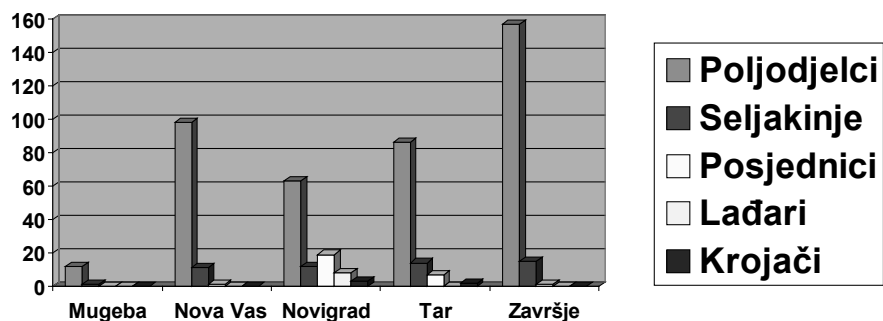
Grafikon 1 – Vlasnička struktura

Tablica 2 – Spol i zanimanja fizičkih osoba s prebivalištem unutar k. o.

K. o.	Zanimanje	Mugeba	Nova Vas	Novigrad	Tar	Završje	Ukupno
Žene	Ukupno	1	11	14	14	15	55
	seljakinje	1	11	12	14	15	53
	posjednice	-	-	2	-	-	2
Muškarci	Ukupno	12	100	118	98	164	492
	poljodjelac	12	98	63	86	157	416
	posjednik	-	1	19	7	1	28
	lađar	-	-	8	-	-	8
	krojač	-	-	3	2	-	5
	ribar	-	-	4	-	-	4
	svećenik	-	1	2	1	-	4
	kanonik	-	-	3	-	-	3
	stolar	-	-	3	-	-	3
	kovač/potkivač	-	-	2	-	-	2
	zidar	-	-	3	-	-	3
	krčmar	-	-	1	-	-	1
	ljekarnik	-	-	1	-	-	1
	odvjetnik	-	-	1	-	-	1
	postolar	-	-	-	1	-	1
	trgovac	-	-	1	-	-	1
	neiskazano zanimanje	-	-	4	1	6	11
Ukupno		13	111	132	112	179	547

Grafikon 2 – Pet najzastupljenijih zanimanja fizičkih osoba s prebivalištem unutar k. o.

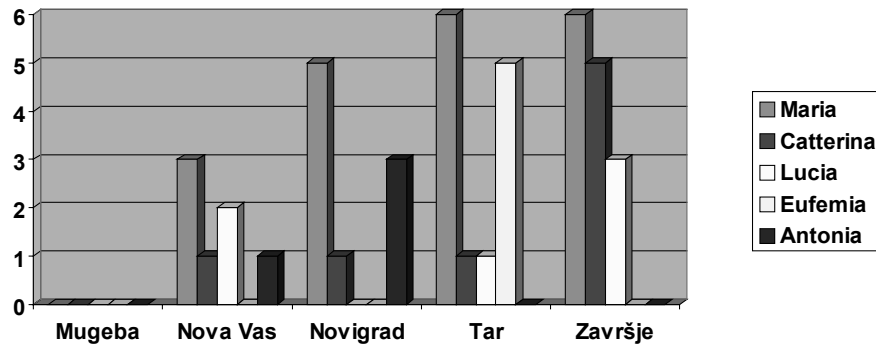

Tablica 3 – Struktura osobnih imena osoba s prebivalištem unutar k. o.

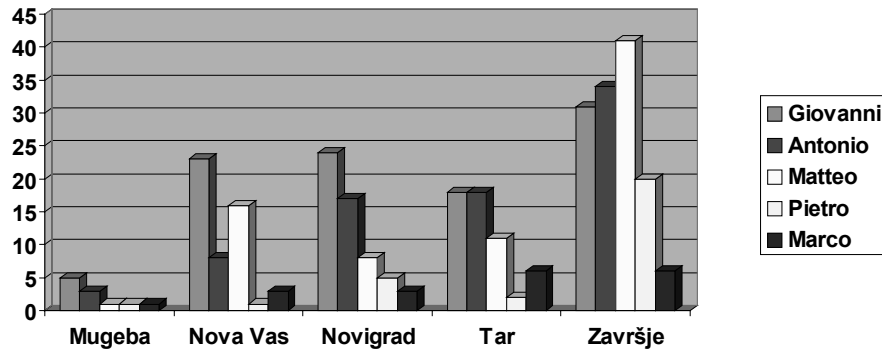
Osobna imena	K. o.					Ukupno
	Mugeba	Nova Vas	Novigrad	Tar	Završje	
Ženska osobna imena						
Maria	-	3	5	6	6	20
Catterina	-	1	1	1	5	8
Lucia	-	2	-	1	3	6
Eufemia	-	-	-	5	-	5
Antonia	-	1	3	-	-	4
Giovanna	-	2	1	-	-	3
Gasparina	-	2	-	-	-	2
Angela	-	-	-	-	1	1
Anna	1	-	-	-	-	1
Eufrasia	-	-	-	1	-	1
Madalena	-	-	1	-	-	1
Marina	-	-	1	-	-	1
Mattia	-	-	1	-	-	1
Sicilia	-	-	1	-	-	1
Ukupno	1	11	14	14	15	55
Muška osobna imena						
Giovanni	5	23	24	18	31	101
Antonio	3	8	17	18	34	80
Matteo	1	16	8	11	41	77
Pietro	1	1	5	2	20	29
Marco	1	3	3	6	6	19
Andrea	-	10	2	2	3	17
Michele	-	8	2	4	-	14

Domenico	-	9	3	-	1	13
Giacomo	-	-	7	-	6	13
Martino	-	2	2	7	-	11
Steffano	-	-	3	7	-	10
Giorgio	-	3	4	1	1	9
Giuseppe	-	1	6	1	1	9
Nicolò	1	4	3	1	-	9
Francesco	-	1	5	-	2	8
Gregorio	-	1	-	3	3	7
Tommaso	-	1	1	5	-	7
Gaspare	-	4	-	-	2	6
Simone	-	-	-	6	-	6
Carlo	-	-	5	-	-	5
Giambattista	-	-	3	-	-	3
Sebastiano	-	-	1	-	2	3
Angelo	-	-	1	-	1	2
Alvise	-	-	2	-	-	2
Bartolomeo	-	-	-	1	1	2
Giovanni Battista	-	-	-	-	2	2
Lorenzo	-	-	2	-	-	2
Massimo	-	2	-	-	-	2
Valentin	-	1	-	-	1	2
Armagora	-	1	-	-	-	1
Aurelio	-	-	1	-	-	1
Biaggio	-	-	-	1	-	1
Cristoforo	-	-	-	1	-	1
Daniel	-	-	1	-	-	1
Daniele	-	-	-	1	-	1
Dario	-	-	-	-	1	1
Fidele	-	-	-	1	-	1
Gaetano	-	-	1	-	-	1
Gasparo	-	-	-	-	1	1
Gian Battista	-	-	-	-	1	1
Gian Paolo	-	-	1	-	-	1
Girolamo	-	-	-	1	-	1
Johann	-	-	1	-	-	1
Luigi	-	-	-	-	1	1
Marino	-	-	1	-	-	1
Paolo	-	-	1	-	-	1
Peter	-	-	-	-	1	1
Simon	-	1	-	-	-	1
Speranzino	-	-	1	-	-	1
Valentino	-	-	-	-	1	1
Vitto	-	-	1	-	-	1
Ukupno	12	100	118	98	164	492

Grafikon 3 – Distribucija pet najzastupljenijih ženskih imena

Grafikon 4 – Distribucija pet najzastupljenijih muških imena

Summary

PERSONAL NAMES AND NICKNAMES IN THE REGIONS OF BUJE AND POREČ DURING THE FIRST HALF OF THE NINETEENTH CENTURY

On the basis of the cadastre of Francis I, from the first half of the nineteenth century, author analyses personal names and nicknames. All the names had Christian background, so author also examined influence of the cult devotion (patronage saints, and parish saints) on the pattern of name giving in the region of the western Istria. Moreover, author analysed the structure of nicknames, and established that the most common names were those of Evangelists (John-Ivan, Mathew-Matej, and Mark-Marko). Furthermore, the name Anthony was also very fashionable among contemporary Istrians, since St. Anthony was rather popular saint. Regarding the female names, the most common was Mary. Author also concludes that nicknames are more interesting material to investigate since they offer more information about their owners and communities in which they lived.

KEY WORDS: *personal names, nicknames, cadastre, west Istria, Mugeba, Nova Vas (near Brtonigla), Novigrad, Tar, Završje.*